

Stångmärket

#4 / 2013 • PRIS 30 KR • SKARGARDSSTIFTELSEN.SE

SKÄRGÅRDSSTIFTELSEN

PIONJÄR PÅ GRINDA

Möt entreprenör Jan Pfister

ANDAS UT PÅ FJÄRDLÅNG

Höstbesök på Norrötorpet

RESA TILLBAKA I TIDEN

Anna Lindhagens Sandböte

HÖSTMYS

Bästa tiden för skärgårdsbesök

“Alla behöver komma hit och andas ut”

Området runt Fjärdlång är folktomt på hösten, men det går bra att besöka ön även då. Naturens skiftningar blir starka i oktober, det gäller bara att ta steget och våga åka.

TEXT Johan Augustin FOTO Bruno Ehms

Mygskären med sina vackra badklippor ligger i ytterkärgården strax söder om Fjärdlång.

» Det är dåligt med semester för mig, men å andra sidan är jag ju alltid i semesterparadiset «

Tillsynsman Pelle Blom har hand om Fjärdlång och Myggskären, och sedan årsskiftet även Huvudskär.

PÅ VÄG IN MOT BÅTBRYGGAN på Fjärdlångs norra del Norrön navigerar Per "Pelle" Blom vant kursen och undviker alla grynnor som lurar under vattenytan. Pelle är Skärgårdsstiftelsens tillsynsman på Fjärdlång sedan fem år tillbaka, och själv bor han på Fiversåtraön, norr om Fjärdlång, tillsammans med sin sambo.

Pelle är uppväxt i Trångsund söder om Stockholm, och fastnade för skärgårdslivet efter att "ha provat på det" för trettio år sedan. Att flytta tillbaka till storstan kommer inte på tal, han trivs för bra med sitt nuvarande liv.

– Det räcker med en dag för mig i Stockholm. Folk springer och jagar saker, stressar, kör bil; jag tycker faktiskt synd om människorna!

Trots att Pelle stundvis har mycket att göra som tillsynsman så blir det "aldrig samma slags stress", menar han.

– På stora företag skruvas allting upp, folk bränner lätt ut sig. Här kan jag lägga upp allt jobb själv – jag bränner inte ut mig. Alla skulle behöva komma hit och andas ut då och då.

LJUSET PENETRERAR DET GRÅA molntäcket och studsar ner på den stilla vattenytan. Termometern visar nio grader, och absolut inte för kallt för ett dopp såhär den tredje helgen i oktober – men då gäller det att bli varm först. Pelle visar glatt upp den vedeldade bastun som ligger alldeles intill bryggan – vars skorsten alldeles strax kommer att pusta ut en jämn strimma ljus rök. Ett hundratal meter längs en lerig stig – som genom de blöta ängsmarkerna – leder till Norrörtorpet.

Torpet som ofta är fullbokat under sommarmånaderna "står nästan tomt" under våren och hösten. Vad det beror på kan Pelle inte riktigt sätta fingret på.

– Folk är väl för bekväma av sig helt enkelt.

Och när människor flyttar därifrån tar naturen över; färsk älgspillning visar att en frukttjuv mumsat i sig äpplen från trädgårdens fruktträd, och en grävling har grävt sig in, och bosatt sig under torpet.

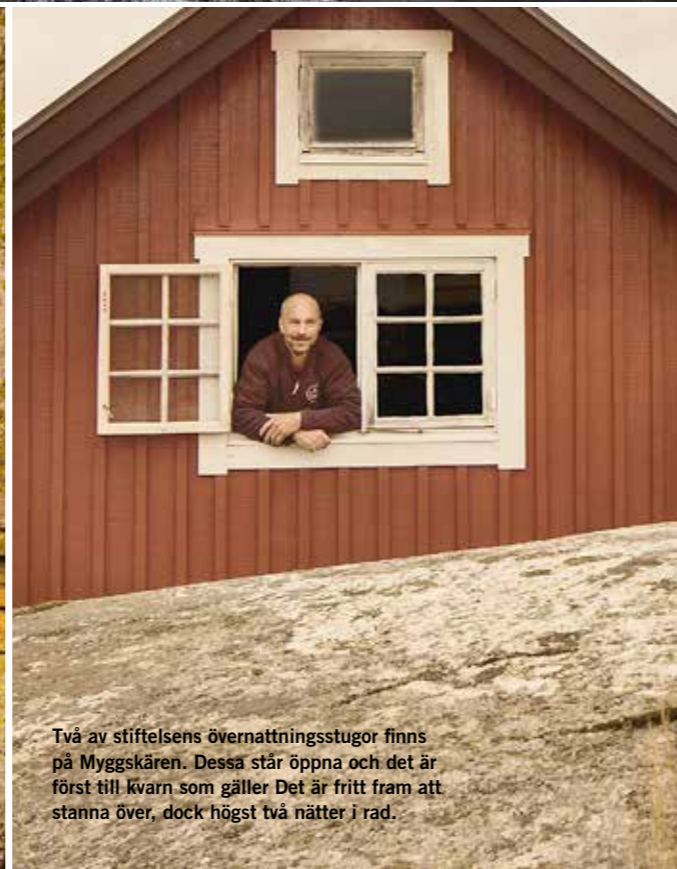
PELLES ARBETE innebär bland annat att hålla torpet i skick; han "lagar och fixar" allt som behöver repa- »

Norrörtorpet är väl värt ett besök, det ligger på nordvästra delen av ön och kan vara lite svårt att hitta. Det lilla torpet går att hyra genom stiftelsen.

Vid Norrörtorpet finns en bastu. Ett höstdopp ger ro i själen.

Två av stiftelsens övernattingsstugor finns på Myggskären. Dessa står öppna och det är först till kvarn som gäller. Det är fritt fram att stanna över, dock högst två nätter i rad.

» rerar, och det lilla trähuset från början av 1700-talet med ett kök, vardagsrum och övervåning – med fem madrasser på golvet, är i toppskick efter att Pelle nyligen har snickrat och målat.

– Det är mycket underhållsarbete i jobbet; jag faller träd och bygger bryggor, klargör han.

Pelle brukar skjutsa hit besökarna till Norrön, eftersom den reguljära båttrafiken till Fjärdlång bara lägger till på den södra sidan av ön. Då kan han samtidigt ”visa hur allt fungerar”: som gasolspisen, bastun och peka ut var utedasset står någonstans i trädgården.

– Visst kan man promenera hit själv från den södra delen av ön, men det tar nog en halvtimme, och det kan bli jobbigt med tung packning, berättar han.

EFTERSOM EL SAKNAS i Norrörörpet, är det inte många som stannar mer än ”ett par dagar” under lågsäsongen, medan besökare bokar en vecka åt gången under sommarmånaderna – då sol och bad verkar gottgöra för utebliven el.

– Det är faktiskt ingen som har varit här en hel vecka under lågsäsong – det är ju väldigt väderberoende här ute, och sedan är det många som inser att det är ”för lugnt” och åker hem.

Men det är just lugnet i södra skärgården som får Pelle att älska sitt jobb, och vilja stanna kvar här året om.

– Ja, det är dåligt med att åka på semester för mig, men å andra sidan är jag ju alltid i semesterparadis, säger han med ett skratt.

INNAN PELLE HOPPAR NER I BÅTEN för att ta en sväng till ”ångbåtskajen” där även Waxholmsbolaget lägger till med sina båtar, snabbkollar han minkfällan

som står utplacerad utanför bastun på Norrörbryggan. Urinen från en mink har runnit ner på bastugolvet och skapar en frän odör, men den skyldige håller sig borta.

– Minken kissar från taket, men är slug och låter sig inte fångas. Kort sagt – djuren flyttar in när människorna flyttar ut.

I närheten av den södra bryggan ligger Thielska villan, efter finansmannen Ernest Thiel, som numera huserar vandrarhemmet med 32 bäddar. Det är emellertid bara öppet till slutet av september, men kan även det, precis som Norrörörpet komma att hålla öppet längre in på hösten – om bara intresse finns hos allmänheten.

– Säsongen i skärgården håller på att förlängas, båtar är i längre nu än förr, och politikerna vill att säsongen blir längre, säger Pelle och sammanfattar skärgårdslivet på hösten med ”att folk gärna vill ha det bekvämt”.

– Man åker ju till Finnhamn även på hösten, men det är svårt att få hit folk.

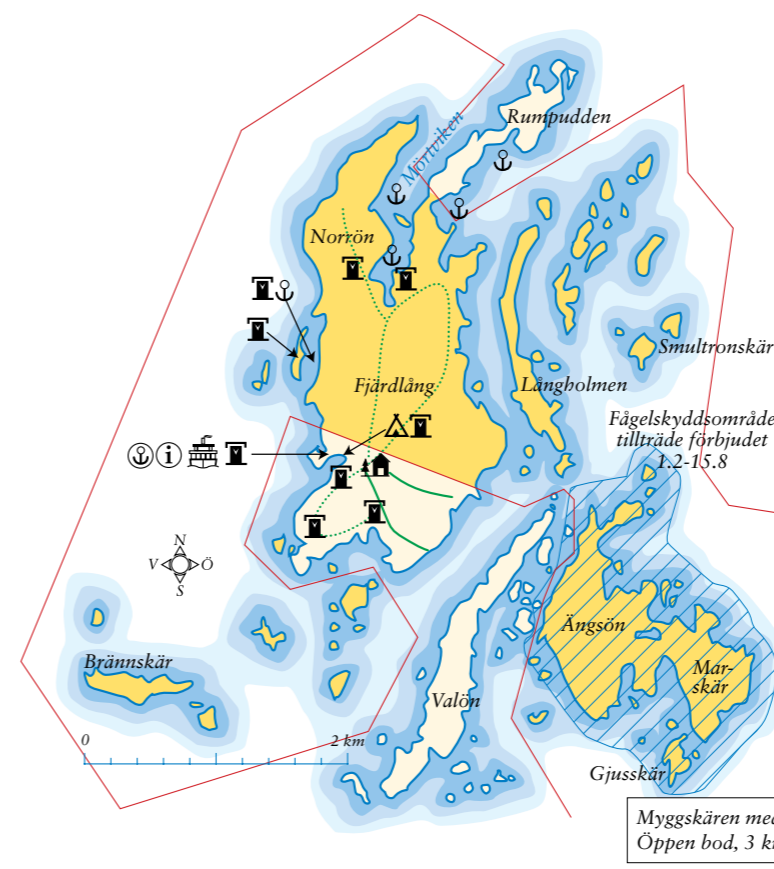
VAD FINNS DET DÅ ATT HITTA på kring Fjärdlång på höstkanten, om man inte känner för att doppa sig i ett niogradigt Östersjön?

– Man kan meta eller spöfiska, eller bara njuta av naturen och stillheten.

Annars finns det gott om svamp i skogen i början av hösten, och har du tur så får du se vilt som älg, räv, rådjur, vildsvin och havsörn. Sälsafari går bra att åka ut på, men är helt väderberoende.

För Pelle handlar skärgårdslivet om att utnyttja säsongernas skiftningar, och bara njuta fullt ut.

– Jag blir aldrig mätt på årstiderna, trots att jag bor här. ●

Fjärdlång

Redan på 1400-talet fanns det hus på Fjärdlång, men dessa brändes ner av ryssarna 1719, och byggdes så småningom upp igen. 1909 sålde Victor Wallenberg ön till Ernest Thiel – som byggde Thielska villan 1917.

Fjärdlång blev naturreservat 1986, och mäter 2000 hektar – varav landarealen är 500 hektar.

Idag ägs marken av Staten och Naturvårdsverket, och den södra delen av Haninge Kommun.

För reguljär båttrafik under hösten:
www.waxholmsbolaget.se.

För boende i Norrörörpet eller på vandrarhemmet:
www.skargardsstiftelsen.se.

Ta med dig: mat, varma kläder, ficklampa, sovsäck och gummistövlar.